

KAMU KESİMİNDE TOPLU SÖZLEŞME: 2014'TE BÜYÜK KAYIPLAR YAŞANACAK

Kamutürk Dergisi, Eylül 2013

Yıldırım Koç¹

Kamu çalışanlarının 2014 ve 2015 yıllarına ilişkin aylıklarını ve diğer haklarını düzenleyen toplu sözleşme, Kamu Görevlileri Sendikaları Heyeti adına Memur-Sen Genel Başkanı Ahmet Gündoğdu ile Kamu İşveren Heyeti ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Faruk Çelik arasında 7 Ağustos 2013 günü imzalandı.

Kamu çalışanlarına 2014 yılı için ayda brüt 175 lira (net 123 lira), 2015 yılı için de altışar aylık dilimler halinde yüzde 3 ve yüzde 3 oranında zam uygulanacak. Anlaşma metninde yer alan diğer düzenlemeler ikincil önemdedir.

Yürürlükte bulunan 4688 sayılı Kanun toplu pazarlık açısından da son derece anti-demokratiktir.

Kanuna göre sendikalaşma hakkı olan 2 milyon 135 bin kamu çalışanından 1 milyon 468 bini sendika üyesidir. Memur-Sen'e bağlı sendikaların toplam üye sayısı 708 bindir. Memur-Sen'in genel başkanı Ahmet Gündoğdu'nun imzaladığı anlaşma metni 2 milyon 135 bin kamu çalışanını ve ayrıca sendikalaşma hakkı olmayan yaklaşık 500 bin kamu çalışanını daha bağlamaktadır.

Halbuki Memur-Sen'e bağlı sendikaların üyelerinin, sendikalaşabilir kamu çalışanları içindeki oranı yalnızca yüzde 33'tür. Memur-Sen, salt çoğunluğa sahip olmamasına karşın, tüm kamu çalışanlarının çalışma koşullarının belirlenmesinde yetkili kılınmıştır.

Memur-Sen'e bağlı sendikaların üye sayısı, tüm sendikalı kamu çalışanlarının da yalnızca yüzde 48'ini oluşturmaktadır. Burada da bir çoğunluk söz konusu değildir.

Kamu çalışanlarının 2014-2015 yıllarına ilişkin haklarını düzenleyen bu metnin ve bu metnin dayandığı 4688 sayılı Kanunun anti-demokratikliği öncelikle vurgulanmalıdır.

Bu metnin değerlendirilmesinde dikkate alınması gereken ikinci nokta, Memur-Sen'e bağlı sendikaların üye sayısıdır.

AKP'nin iktidara gelmesi öncesinde Memur-Sen yalnızca 42 bin kamu çalışanını temsil ediyordu. 2013 istatistiklerinde bu sayı 708 bine yükseldi.

Memur-Sen bu artışı nasıl gerçekleştirdi?

Memur-Sen varlığını ve geleceğini AKP ile özdeşleştirdi; AKP'nin politikalarını onayladı ve destekledi; AKP'ye karşı bir tavır almaktan özenle kaçındı. Bunun karşılığında da AKP'den büyük bir destek aldı. Memur-Sen, AKP'nin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunundaki iş güvencesini ortadan kaldırmaya yönelik girişimleri karşısında bile sessizliğini korudu.

Ekonomik krizin yaşanmadığı ve devletin elindeki imkanların bol olduğu zamanlarda, hükümetle içiçe geçmiş sendikalar, temsil ettikleri insanlara günün koşullarında iyi imkan sağlayabilir. Üye kitlesi de, günün koşullarında "iyi" kabul edilen bir gelire kavuşmuşsa, sendikasının izlediği politikayla fazla ilgilenmez. Hatta, sendikasının hükümetle iyi ilişkileri sayesinde atama, terfi ve benzeri konularda ufak tefek yararlar da sağlayabilir.

Memur-Sen 2013 yılına kadar bu olanaktan yararlandı.

AKP, dış politikamızda geleneksel devlet çizgisinden ayrılarak sağladığı dış destekle ve geçici bazı önlemlerle, kamu çalışanlarının büyük bir sıkıntıya girmesini önlemede başarılı oldu. Ayrıca, özellikle kredi kartı ve tüketici kredisi kullanımını olağanüstü biçimde yaygınlaştırarak, kamu çalışanlarının gelecekte elde edecekleri geliri bugünden harcamalarını sağladı; böyle sahte bir refah da yarattı.

Bugün kamu çalışanlarının çok büyük bölümünün artık ödenmesinde büyük zorluk çekilen kredi kartı ve tüketici kredisi borçlarıyla boğuşması, geçmişin sahte refahının sonucudur.

Devlet, bizim devletimizdir. Devlet memuru da, daha göreve başlarken ettiği yemin nedeniyle, devletimizin temel dayanaklarına bağlı kalmak, devletimize ve böylece milletimize daha iyi hizmet

¹ ODTÜ İktisat Bölümü Kısmi Zamanlı Öğretim Görevlisi

etmek mecburiyetindedir. Ancak bunun karşılığında da hükümetlerin kendi memurunu gözetmesi ve kollaması, ona günün koşullarında insanca yaşanacak bir gelir ve çalışma koşulları sağlaması gerekir.

Türkiye'nin 10 yıl süren savaşların ardından 1926 yılında 788 sayılı Memurin Kanunu ve sonrasında çıkarılan maaş kanunlarıyla memuruna sağladığı olağanüstü haklar, bu anlayışın sonucuydu.

Günümüzde AKP'nin sahte refahı çöküyor. Memur-Sen ise tam bu süreçte kamu çalışanlarına büyük zararlar verecek bir metnin altına imza attı.

Önce AKP'nin bugünkü durumuna kısaca bakalım.

Dünyada ve Türkiye'de Sorunlar Büyüyecek

Dünyada 2008 yılının son çeyreğinde başlayan küresel ekonomik kriz etkisini sürdürüyor. ABD ve özellikle Avrupa Birliği ülkelerinde yaşanan kriz, Türkiye ekonomisini de etkiliyor.

ABD'nin ve Avrupa Birliği'nin Kuzey Afrika ve Ortadoğu'daki müdahaleleri dünya barışı açısından büyük sorunlar yaratıyor. ABD, Büyük Ortadoğu Projesi'nde istediği başarıyı elde edemedi; ancak bölgeye zarar vermeyi sürdürüyor. ABD'nin ve İsrail'in denetiminde ve desteğinde bir Kürdistan kurma çabası, Türkiye'yi, Irak'ı, Suriye'yi ve İran'ı karıştırıyor. Suriye'deki iç savaş ise, bölgede terörist grupların cirit atmasına yol açtı.

Türkiye ekonomisi de, çeşitli etmenlere bağlı olarak, önemli bir ekonomik krizin eşiğinde:

- ABD, AB ve Japonya'ya etkileyen küresel krizin olumsuz yansımaları her geçen gün daha fazla hissediliyor.
- AKP inşaat sektörünü geliştirerek krizin etkilerini azaltmaya çalıştı. Ancak bu alanda deniz tükendi. Artık konutta önemli bir stok fazlası bulunuyor. AKP şimdi kentsel dönüşüm projeleriyle konut sektörü için ek talep yaratmaya çalışıyor. Ancak bu hem yeterince etkili değil, hem de ciddi bir toplumsal tepki yaratıyor.
- AKP tüketici kredileri ve kredi kartlarını kullanarak, gelecekte elde edilecek geliri önceden harcatma yoluyla ciddi bir ek talep yaratarak piyasayı canlandırmış, halkın bazı taleplerini karşılamıştı. Ancak bu alanda da deniz tükendi. Başbakan Erdoğan bile kredi kartlarını eleştirmek zorunda kaldı. İnsanlar günümüzde tüketici kredisi ve kredi kartı borçlarını ödeyemiyor.
- Sosyal güvenlik alanında büyük maliyet artışlarına bağlı olarak ciddi sorunlar yaşanmaya başlandı. Sağlık hizmetlerinden yararlananların katkı payları artırılıyor. Ayrıca genel sağlık sigortası nedeniyle hizmetten yararlanamayanların sayısı arttı.
- İşsizlik artıyor. Özellikle üniversite öğrencisi sayısı 2002 yılındaki 1,9 milyondan 2013 yılında 4,5 milyona yükseltilerek işsiz sayısı azaltılmıştı. Günümüzde eğitilmiş gençler arasında işsizlik özellikle artıyor.
- Aşırı değerli Türk Lirası politikası nedeniyle ülke sanayii büyük darbeler yiyor. Son tekstil grevinin en önemli nedeni, tekstil ürünlerinde ihracatı zorlaştıran ve ithalatı artıran aşırı değerli TL politikasıdır. ABD ve AB'nin dayattığı bu politika, Türkiye'de sanayinin birçok dalında çöküşe yol açtı; Türkiye'yi ulusötesi şirketlerin açık pazarı haline getirdi.
- Cari açık sorunu giderek büyüyor.
- Enflasyon artıyor.

Türkiye'nin dış politikası da tam bir iflas durumunu yansıtıyor. Dış politikayı "sıfır sorun" dendi; her tarafta sorun yaşanıyor.

Derinleşmesi beklenen ekonomik sorunlar ve dış politikadaki başarısızlıklar, AKP'yi dış politika alanında maceralara ve yeni bataklıklara sürükleyebilir. AKP, ülke içinde zorlaşan durumunu etkisizleştirmek amacıyla dış maceralara yönelebilir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısının bütünlüğü ve bağımsızlığı, özellikle açılım politikalarıyla, ciddi tehdit altında.

Türk milletinin bütünlüğü, hem bölücülerin, hem cumhuriyet düşmanlarının saldırısı altında.

İnsanları kullaştırıcı ilişkiler güçlendiriliyor; cemaat-tarikat ilişkileri etkisini artırıyor. Kadınlarımızı erkeklerin kulu haline sokacak girişimler destekleniyor.

AKP'nin giderek zorlaşan durumu, AKP içinde çeşitli kesimler arasındaki çelişkileri artırıyor.

AKP iktidarı güç gösterisi temelinde ayakta duruyordu. Özellikle yargı sürecindeki belirli davalar aracılığıyla bir korku imparatorluğu ve sessizlik yaratılmıştı.

Bu korku duvarı Haziran başkaldırısıyla aşıldı. Türkiye tarihinin en kitlesel başkaldırısı yaşandı. Başkaldırının birleştirici anlayışını Türk bayrağı ve Atatürk temsil ediyordu.

Önümüzdeki dönemde bu toplumsal hareketlilik devam edecek. Sonbaharda ekonomik kriz, bölücülerin saldırılarının artması veya bölücülüğü destekleyici adımların atılması ve AKP'nin artan baskısı, toplumsal hareketleri daha da yaygınlaştıracak ve güçlendirecek. Futbol maçlarında yaşananlar bu sürecin habercisidir.

Derinleşecek Sorunlar Ortamında Kamu Çalışanlarının Durumu

Devlet bizim devletimiz. Memur da bizim devletimizin memuru. Amaç, daha güçlü bir Türkiye'de memurun ve işçinin refah içinde ve hak ve özgürlüklere sahip olarak yaşamasıdır.

Buradaki sorun, devletin elindeki imkanların bölüştürülmesinde kamu çalışanlarının payının belirlenmesinde ortaya çıkmaktadır.

AKP iktidarı, kaynakların özellikle borçlanma yoluyla artırılabilirdiği koşullarda kendi yandaşlarına epey kaynak aktarabildi. Ancak krizin derinleştiği koşullarda, sınırlı kaynaklar sermayeye ve AKP yandaşlarına mı, kamu çalışanlarına mı aktarılacaktır?

AKP, sermayeyi ve yandaşlarını tercih etti.

Bunun en açık göstergesi, 2014 yılında verilen zam miktarının ötesinde, 2014 yılında enflasyonun yükselmesi durumunda kamu çalışanlarına ek zam verilmemesidir.

Geçtiğimiz haftalarda Türk-İş ile Hükümet arasında 178 bin işçiyi kapsayan bir toplu sözleşme çerçeve protokolü imzaladı. Bu çerçeve protokolüne göre, işçilerin ücretlerine 2013 yılı için altışar aylık dilimler halinde yüzde 4 ve yüzde 4 oranlarında zam yapıldı. 2014 yılında da zam oranları yine altışar aylık dilimler halinde yüzde 3 ve yüzde 3 olarak belirlendi.

Ancak bu protokolda yer alan çok önemli düzenleme, enflasyon oranının bir önceki altı aylık dönemde verilen ücret zammını aşması durumunda, aradaki farkın yeni dönem zammının uygulanması öncesinde ücretlere eklenmesidir.

Bu toplu sözleşme çerçeve protokole göre, aylık brüt çıplak ücreti 1.100 liranın altında olanların ücreti önce 1.100 liraya yükseltildi. Aylık brüt çıplak ücretleri 1850 liranın altında olanlara, 1850 lirayı geçmeyecek biçimde 200 lira iyileştirme zammı yapıldı. Ardından da 2013 yılında altışar aylık dilimler halinde yüzde 4 ve yüzde 4 zam uygulandı.

Ancak, Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2003:100 temel yıllık Tüketici Fiyatları Türkiye Geneli Aralık 2013 indeks sayısının, Haziran 2013 indeks sayısına göre değişim oranının yüzde 4'ü aşması halinde aşan kısmın tamamı, ikinci yıl birinci altı ay ücret zammı oranına ilave edilecek.

2014 yılının ilk altı aylık döneminde ücretlere yüzde 3 oranında zam yapılacak. Ancak, TÜİK 2003:100 temel yıllık Tüketici Fiyatları Türkiye Geneli Haziran 2014 indeks sayısının, Aralık 2013 indeks sayısına göre değişim oranının yüzde 3'ü aşması halinde, aşan kısmın tamamı, ikinci yıl ikinci altı ay ücret zammı oranına ilave edilecek.

2014 yılının ikinci altı ayı için yüzde 3 oranında zam yapılacak. Ancak Aralık 2014 indeks sayısının Haziran 2014 indeks sayısına göre değişim oranının yüzde 3'ü aşması halinde aşan kısmın tamamı, ikinci yıl ikinci altı ayın son günündeki ücrete (takip eden ayın birinci gününden geçerli olmak üzere) ilave edilecek.

Diğer bir deyişle, Türk-İş'e bağlı sendikaların kamu kesimindeki üyeleri, 2013 ve 2014 yıllarında enflasyonun öngörülenin üstünde gerçekleşmesi durumunda gerçek ücretlerinde bir kayıp yaşamayacak.

Sendikalaşabilen kamu çalışanlarının sadece yüzde 33'ünü, sendikalaşmış kamu çalışanlarının yüzde 48'ini temsil etmesine rağmen sendikalı/sendikasız tüm kamu çalışanları adına toplu sözleşme imzalayan Memur-Sen'in imza attığı metindeki durum nedir?

Böyle bir gelir güvencesi yoktur.

2014 yılında kamu çalışanlarına yalnızca brüt 175 lira zam verildi.

2014 yılındaki enflasyon ne olursa olsun, 2015 yılının başında da yalnızca yüzde 3'lük bir zam uygulanacak.

Türk-İş yönetimi de hükümete teslim olmuş durumdadır. Ancak Türk-İş içinde bazı sendikalar hükümetin politikalarını eleştirmektedir. Türk-İş içindeki bu muhalefet nedeniyle, Türk-İş yönetiminin imzaladığı toplu sözleşme çerçeve protokolüne bu güvence kondu. Türk-İş'in 178 bin üyelik gücü, Memur-Sen'in 708 bin üyelik gücünden çok daha az olmasına rağmen, muhalefetin tepkisinden duyulan korku bu sonucu sağladı.

Memur-Sen ise varlığını hükümet ve AKP ile öylesine özdeşleştirmiş durumda ki, 708 bin üyeye rağmen, 2014 yılı için böyle bir gelir güvencesi sağlanmadı; çünkü artık şartlar geçmiş yıllardakinden farklı.

Geçmiş yıllarda yandaş olana destek verilebilecek kaynaklar vardı.

Artık yandaş olanın kayırılacağı ve destekleneceği koşullar ortadan kalktı. Yandaş olan artık kollanamayacak; tam tersine, "o nasıl olsa bizim kontrolümüz altında, sesi çıkmaz, sesi çıkamaz" denilerek kenara itilecek.

2014 yılında bunu yaşayacağız.

Yandaşların değil, mücadele edenin kazanacağı bir süreç başladı.

Enflasyon bugünden yükselişe geçti. Sonbahardan itibaren bu yükseliş daha da hızlanacak, AKP'nin izlediği politikaların olumsuz sonuçları her tarafta daha etkili bir biçimde yaşanmaya başlanacaktır.

Hükümetin tüm politikalarını onaylayan ve destekleyen Memur-Sen, ekonomik krizin derinleştiği koşullarda tüm kamu çalışanlarının hedefi haline gelecek.

Memur-Sen'in AKP'nin akil adamlarından olan genel başkanı Ahmet Gündoğdu'nun imzaladığı toplu sözleşme metni, sayıları 2,7 milyonu bulan devlet memuru ve sözleşmeli personeli büyük sıkıntıya sokacak.

Memur-Sen'in imzaladığı toplu sözleşme metni, kamu çalışanlarına büyük zarar verecek. 2014 yılında bu zarar somut olarak yaşandığında, kamu çalışanları da Memur-Sen'e büyük zarar verecek.

Atalarımız ne demiş? Keser döner, sap döner, bir gün bu hesap döner.

Hesabın döndüğü günleri yaşıyoruz.